

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.09 (3369) ●

● ЧАЦВЕР, 6 САКАВІКА, 2014

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

І гучала “Рэчанька”
Святочны канцэрт у гонар абаронцаў Айчыны ладзіўся ў Тальяці з удзелам беларускіх творчых гуртоў **Стар. 2**

Героі і песні з Паволжа
У Самары памятаюць пра тое, што сёлета Беларусь святкуе 70-годдзе вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў **Стар. 3**

Выбіраем роднае
Будучыя журналісты любяць і паважаюць беларускую мову **Стар. 4**

ДАЛЁКАЕ-БЛІЗКАЕ

Баба Лена і яе сяброўкі

Адна са старэйшых удзельніц фальклорна-этнаграфічнага гурта “Вячоркі” з Цюменьскай вобласці святкуе 80-гадовы юбілей

Іван і Валяціна Ждановічы

Баба Лена — гэта для беларусаў-супляменнікаў. Па пашпарце: Алена Цімафееўна Шышова. Вельмі яркая прадстаўніца “беларускай экзатыкі”, ці, дакладней, самаходаўскай культуры ў Цюменьскай глыбінцы. Увогуле ж, як мы заўважылі, пабываўшы летась у далёкіх краях, пераважна жанчыны і зберагаюць там традыцыі суродзічаў, продкаў-перасяленцаў з “Расіі” — Беларусі ж як краіны сто гадоў таму і не было — у Сібір.

Рыхтуючы нам сустрэчу з бабай Ленай у райцэнтры Вікулава, а гэта больш за чатыры сотні верст ад цэнтры вобласці, кіраўнік цюменьскай суполкі “Аўтаномія Беларусь” Сяргей Яфімчык хітравата прыжмурваў вочы. Маўляў, і беларускія, і яшчэ іншыя слоўцы яна ведае... Ды гаварка супляменніца, якая любіць гумар ва ўсіх яго праявах, пэўна, вырашыла паўстаць перад намі ў лепшым выглядзе. Сустрэкала гасцей у

вышыванках, і сама — як святочная лялька. А вышыванак у яе поўная невялічкая хатка з бяргенняў, што туліцца пры новым катэджы аднаго з мясцовых начальнікаў.

Баба Лена цяпер мала ходзіць, а пагаварыць, гасцей сустрэць, відаць, любіць. Былой дзяўчыны з мясцовай беларускай вёскі Ялоўкі за гонар зносіцца з тымі, хто ацэніць яе таленты, адметную мову, дасціпны гумар. Аглядаючы экспанаты “хатняга музея”, мы згледзелі ў куце знаёмыя твары: здымак артыстаў былога гурта “Верасы” Аляксандра Ціхановіча і Ядзвігі Паплаўскай. Памятаецца, як хіт у яе выкананні “Я у бабушкі живу” падпяваў у 70-я, пэўна, увесь Саюз! Цяпер у артыстаў ёсць гурт “Счастливый случай”. Аднак у гасці да бабы Лены яны трапілі не выпадкова, а з наводкі Леаніда Ксяндзова, сябра Ціхановіча па Мінскім сувораўскім вучылішчы. Афіцэра Ксяндзова, ураджэнца вёскі Шэйкі Крупскага раёна Міншчыны, служба закінула

ІВАН ЖДАНОВІЧ

Баба Лена сустракае гасцей у сваіх прыгожых вышыванках

ў Цюмень, і ён узначальваў там беларускую суполку. А калі запрасіў сяброў-артыстаў паспяваць у Сібір, то і з бабай Ленай пазнаёміў. “Яны мне, лобрыя людзі, здымак свой далі, а дачка Света ў рамачку ўзяла, я і павесіла на ўспамін у куце”, — патлумачыла баба Лена.

Яна расказвала нам пра нялёгкае дзяцінства, як у трынацца

гадоў вымушана была хлеб ісці зарабляць, пра сваю долю жаночую — ад мужа, які запіваў ды біўся, давялося сысці з малой Святанкай. Мякая мова з беларускім слоўцамі ды вымаўленнем, аптымизм, уменне паглядзець на нягоды з гумарам і крыху адасоблена, без скрухі ды плачу па ўласнай долі — тым і цікавая нам баба Лена. **→ Стар. 4**

ПАМЯЦЬ

Апошні палёт

Дэлегацыя Краснадарскага краю Расіі перадала на радзіму парэшткі лётчыкаў-герояў, ураджэнцаў Беларусі

Лётчык з Лепельскага раёна Мікалай Пшанко загінуў на Чарнаморскім узбярэжжы Кубані ў гады Вялікай Айчыннай вайны. На цэнтральнай плошчы Лепеля адбыўся мітынг-рэквіем з удзелам прадстаўнікоў Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы, актывістаў міжнароднага праекта “Марское братэрства — непарушнае!”, прадстаўнікоў ваенна-патрыятычнага клуба “Подзвіг” і ўладаў горада Геленджыка, ветэранскіх арганізацый, мясцовых уладаў, грамадскасці. У Беларусі і Расіі праходзіла акцыя памяці “Марскія крылы Айчыны”, мэта якой — вяртанне на радзіму парэшткаў, імянаў лётчыкаў-беларусаў, якія загінулі ў бітве за Чорнае мора ў гады вайны.

Памяць яшчэ двух лётчыкаў ушанавалі на мемарыяльным комплексе “Лінія Сталіна” пад Мінскам. Фрагменты разбітых самалётаў знайшлі пошукаўцы атрада “Подзвіг” з Геленджыка. Удалося ўстанавіць: там загінулі ўраджэнец вёскі Жыліхава з Міншчыны старшы сяржант Мікалай Міхалковіч і ўраджэнец Магілёўшчыны малодшы лейтэнант Сяргей Гараўцоў. Яны абаранялі Чарнаморскае узбярэжжа і доўгі час лічыліся без вестак прапаўшымі.

ТРЫУМФ

Зямля, дзе прыгожа расцвітаюць таленты

Тры братнія краіны ўзгадвалі тых, хто заваяваў для Беларусі медалі на Зімовых Алімпійскіх гульнях у Сочы

Іван Ждановіч

З вялікай пашанай, як сапраўдных герояў сустракалі ў Беларусі тых, хто заваяваў на Алімпіядзе залатыя і бронзавыя медалі. Шлюць ім прывітанне і нашы суайчыннікі з замежжа. “Ад шчырага сэрца віншум беларускіх спартсменаў з выдатнымі поспехамі на Алімпіядзе ў Сочы. Асабліва захапляемся Героем Беларусі Дар’яй Домрачавай: тры залатыя медалі! Жадаем поспехаў народу Беларусі ва ўсіх справах! Беларусы горада

Астаны, якія заўсёды з вамі,” — такое віншаванне прыйшло днямі ў рэдакцыю ад суайчыннікаў з Казахстана. “Перамога нашых у Сочы — гэта сапраўды ПЕРАМОГА! Бо перамаглі нашы алімпійцы ў сумленнай спартыўнай барацьбе”, — напісаў з Кіева наш няштатны карэспандэнт, афіцэр запasu Мікалай Бойка.

Перадаць свае віншаванні, прывітанні чэмпіёнам папрасілі беларусы Цюменьскай вобласці. Асабліва прыемна ім, што Дар’я Домрачова некаторы час жыла менавіта там, пачынала шлях на Алімп. На

сайце спартсменкі ёсць звесткі: Дар’я нарадзілася ў 1986-м у Мінску, а праз чатыры гады з бацькамі-архітэктарамі паехала жыць у Ханты-Мансійскую аўтаномную акругу: там будаваўся горад Нягань, галоўным архітэктарам якога і была мама Дар’я. У Расіі дзяўчына пачала займацца біятлонам, заваявала першыя медалі на міжнародных спаборніцтвах, вучылася ў Цюменьскім дзяржуніверсітэце. Аднак ніколі не забывала горад, у якім нарадзілася, які палюбіла з дзіцячых гадоў і дзе праводзіла ўсе канікулы.

Герою Алімпіяды цёпла сустракалі ў Мінскім аэрапорце

Таму заканамерна, што і пераехала жыць у Мінск — тое адбылося ў 2004 годзе. “Я заўсёды ведала, што вярнуся дадому і буду выступаць за родную краіну. Нават калі глядзела нейкія спаборніцтвы па тэлевізары, то хварэла за беларусаў. Мая радзіма — Беларусь. Напэўна, у Расіі фінансавыя ўмовы лепшыя. Але вось такая я патрыётка!” — сказала нека Дар’я Домрачова журналістам.

Другая біятланістка, бронзавая прызёрка Алімпіяды Надзея Скардзіна — ураджэнка расійскага Сестраўца, што пад Санкт-Пецярбургам. Яе маці Наталля Георгіеўна Кібер, якая была запрошана на ўрачыстасці ў Мінск, у размове з журналістамі падзякавала беларускім трэнерам за тое, “што яны Надзею заўважылі і дапамаглі ёй раскрыцца”. **→ Стар. 2**

ТРЫУМФ

Зямля, дзе прыгожа расцвітаюць таленты

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Надзея займалася лыжнымі гонкамі, а ў Раўбічах беларускія трэнеры прапанавалі ёй перайсці ў біятлон. На пытанне, ці не шкадуе Расія, што не выкарыстала магчымасці яе дачкі, мудрая жанчына, маці семярых дзяцей, заўважыла: “Думаю, што не. У Расіі хапае таленавітых дзяўчат, толькі не ўсе могуць праявіць сябе. У Надзеі вось атрымалася ў Беларусі. І ў Расіі за яе вельмі рады”. Сама ж Надзея шчыра прызналася ў адным з інтэрв’ю, што “мяняла лыжы на біятлон, а не Расію на Беларусь”. На той час яна выступала за піцёрскую каманду, поспехі былі невялікія, і яна ўжо думала пакінуць спорт. Таму прапанова беларускіх трэнераў аказалася вельмі дарэчы.

Варта нагадаць, што пераехала ў Беларусь жыві і перспектыўная біятлістка Анастасія Каліна, у складзе нацыянальнай жаночай зборнай выступае былая расіянка Надзея Пісарава. І яшчэ з 2002-га за беларускую зборную — запрасілі! — выступаў вядомы расійскі біятліст Уладзімір Драчоў, на якім, пісалі аглядальнікі, “у Расіі паставілі тлусты крыж”. І было трыумфальнае вяртанне яго ў сусветную эліту: атрымаў тры перамогі на трасах Кубка свету 2002—2003 гадоў, заняў другое месца ў агульным заліку. Драчоў прызнаваўся, як хацелася яму даказаць, што Расія дарма адмовілася ад яго паслуг. А на пытанне, ці задаволены спартсмен умовамі, якія створаны ў Беларусі,

Тых, хто заваяваў для Беларусі медалі на Алімпіядзе, урачыста ўшаноўвалі ў Палацы Незалежнасці

адказваў: “Праблем няма ні з чым. Пастаянныя зборы, індывідуальны падыход да кожнага біятліста. У плане прафесійнай падрыхтоўкі каманды лепшай, чым зборная Беларусі, знайсці складана. Падтрымка адчуваецца на ўсіх узроўнях, у тым ліку і на самым высокім”. У 2006-м майстар перастаў выступаць, быў ушанаваны медалём Нацыянальнага алімпійскага камітэта Беларусі “За выдаючыя заслугі”.

Паспрыяла таму, каб Беларусь была ў дзясятцы лепшых краін на Алімпіядзе, і Украіна: адтуль родам нашы алімпійскія чэмпіёны Ала Цупер і Антон Кушнір. Прычым, як і ў выпадку з расіянамі, крыўдаў за перамаванне спартыўных талентаў у нашых паўднёвых суседзях быць не

павінна. Вось што расказаў у адным з інтэрв’ю пра “тонкасці пераходу” настаўнік фрыстайлістаў, цяпер ужо поўны кавалер Ордэна Айчыны Мікалай Казека: “Галіна Досава, наш беларускі спецыяліст, працавала са зборнай Украіны. Справы ў каманды ішлі ў тых часах не вельмі добра, і Досава звярнулася да мяне, папрасіла перабрацца ў беларускую зборную з вучнем з Роўна. Ім аказаўся Антон. З першага дня працы мы заняліся яго адукацыяй. Не скажу, што на сто восемдзесят, але на сто, а то і на сто дваццаць градусаў развярнуў яго. Іншымі словамі, змяніў яго ўяўленне аб скачках. Калі шчыра, я не запрашаў Антона. Гэта было яго рашэнне: памяняць грамадзянства. І яму, і Але Цупер я тлумачыў верагодныя

наступствы такога рашэння. Гэта трэнер можа мяняць каманды, як пальчаткі, а спартсмен — не. Але яны наважыліся і, думаю, не пашкадавалі, бо сталі алімпійскімі чэмпіёнамі”.

Вядома ж, за поспехамі чэмпіёнаў і бронзавай прызёркі алімпіяды стаіць напружаная праца дзясяткаў розных спецыялістаў. І калі ў Мінску ўшаноўвалі алімпійцаў, Прэзідэнт звярнуў увагу: Беларусь доўгі гады ішла да такога поспеху, зрабіўшы стаўку на спорт як адзін з прыярытэтаў сацыяльнага развіцця, важнейшую крыніцу фізічнага і духоўнага здароўя нацыі.

Як бачым, не выпадкова на беларускай зямлі прыгожа расцвітаюць самыя розныя спартыўныя таленты, у тым ліку і алімпійскай вартасці.

Бяры ды вывучай

Мінскі гімназіст стварыў беларуска-рускі слоўнік для Android

Цяпер уладальнікам смартфонаў будзе лёгка асвойвацца ў моры беларускай лексікі. Варта толькі спампаваць у інтэрнэце новае прылажэнне “Беларускі слоўнік”. Добрую справу зрабіў для тых, хто жадае ісці ў нагу з часам ды браць з сабой у дарогу беларускую мову, мінскі гімназіст Аляксандр Смолік.

Здапамогай прылажэння ў зручнай форме можна атрымаць доступ да анлайн-слоўніка skarnik.by. На гэтым рэсурсе, нагадаем, змешчана 100 000 слоў “Руска-беларускага слоўніка”, каля 50 000 слоў “Беларуска-рускага”, а таксама каля 100 000 слоў “Тлумачальнага слоўніка беларускай мовы”. Для працы, вядома ж, неабходна інтэрнэт-злучэнне.

“Спадысяюся, мая праца дапаможа ў вывучэнні беларускай мовы ўсім жадаючым”, — сказаў Аляксандр Смолік. Праграмаваць ён пачаў гады два таму, і асвойваў уменне па кнігах. Ён абраў Android як найбольш папулярную платформу для мабільных прыладаў. Акрамя “Беларускага слоўніка” Аляксандр Смолік ужо выпусціў дадатак “Анёл” для групы валанцёраў, якія дапамагаюць у пошуку людзей, а таксама AvtoDroid.by: гэта “фішка” дапамагае змагання з парушальнікамі правілаў паркоўкі ў Мінску.

ДОБРАЯ СПРАВА

І гучала “Рэчанька”

Святочны канцэрт у гонар абаронцаў Айчыны ладзіўся ў Тальяці з удзелам беларускіх творчых гуртоў

Перад пачаткам праграмы ў Палацы культуры “Тальяці” ўдзельнікам і ветэранам Вялікай Айчыннай вайны былі ўручаны падарункі ад аднаго з мясцовых банкаў, які і выступіў спонсарам мерапрыемства. Хвілінай маўчання гледачы і артысты ўшанавалі памяць тых, хто не вярнуўся з вайнаў, якіх у гісторыі як Расіі, так і Беларусі было нямаля.

На канцэрце ад суполкі “Нёман” былі два творчыя калектывы: гурт беларускай песні “Купалінка” і дзіцячы “Зорачкі”. Выступалі таксама казацкі ансамбль “Ставр”, украінскі хор “Дніпро”, народны хор “Жигулі”. Песні былі розныя, у асноўным — вясельныя і лірычныя. Госці свята жыва адгукліся на тое, што адбывалася на сцэне, і не шкадавалі артыстам апладысмантаў.

Юныя спявачкі з беларускай суполкі падрыхтавалі для гледачоў цікавую прэзенту. Лірычную, кранальную песню “Рэчанька”, якую ведаюць і далёка за межамі Беларусі, спявалі салісткі “Зорачак” Вераніка Нікуліна і Кацярына Лашманова. Ды і вясельныя, крыху задзірыстыя песні ў выкананні артыстак з “Купалінкі” цёпла прыняла зала. Кацярына Лашманова спрацавала яшчэ і ў рэтра-

На сцэне Вераніка Нікуліна і Кацярына Лашманова

стылі, прыгожа выканала песню “І хто яго знае”. Усім спадабалася. Што ж, на тое і быў наш разлік: людзі старэйшага пакалення, як вядома, памятаюць і любяць песні сваёй маладосці. Таму і нашай салістцы падпявалі.

Больш за гадзіну працягваўся канцэрт. Зала цёпла сустракала самадзейных артыстаў. На свяце

прысутнічаў былі мэр Тальяці, а цяпер дарадца мэра Мікалай Дзмітрыевіч Уткін. Ён даўно ведае нашу суполку “Нёман”, яе актывістаў і пасля канцэрта падзякаваў артыстам за падораны імі добры настрой.

Сяргей Шылкін, намеснік старшыні праўлення суполкі “Нёман”

ВЕСТКІ

Мелодыі для душы

Рыгор Арэшка

Творы Дзмітрыя Астаньковіча гучаць на канцэртах розных краін

Пра творчы вечар у Астане казахстанскага кампазітара з беларускімі родавымі каранямі Дзмітрыя Астаньковіча і ягонай жонкі Марыяны мы пісалі ў тэксце “Астаньковічаў слухае Астана”. А нядаўна прыйшла вестка: і ў Маскве на канцэрце ў гонар абаронцаў Айчыны гучала яго песня “Гінуць першыя”. Мы знайшлі відэазапіс твора ў інтэрнэце, размешчаны год таму. Там песню на верш паэтэсы Людмілы Максімчук выконвае спявак Віталь Астанковіч з Мсціслаўля, аранжыроўку зрабіў Сяргей Цямрук. Твор, варта сказаць, атрымаўся па-мужчынску моцным і адначасова душэўным. Можна меркаваць, што будзе ён запатрабаваны і ў Беларусі, асабліва сярод выратавальнікаў ды ў вайсковых падраздзяленнях. Гучала песня летась у Казахстане на цырымоніі ўшанавання лаўрэатаў конкурсу “Елім мені-2013” у выкананні саліста ансамбля Міністэрства абароны Нурлана Нуртазіна.

А на ветэранскім канцэрце ўжо гучыць патрыятычная песня Дзмітрыя на вершы Любові Галіцкай “Ветэраны Радзімы маёй”. У прыватнасці, два гады таму ў сталіцы Казахстана яе выконвала на канцэрце ў гонар Дня Перамогі вядомая артыстка Айгуль Ніязава ў суправаджэнні эстрадна-сімфанічнага аркестра “Астана”.

З выкладзеных у інтэрнэце твораў Дзмітрыя Астаньковіча на беларускай мове прыцягвае ўвагу песня “Бор” на аднайменны верш Янкі Купалы, выконвае Віталь Астанковіч. А “Харал памяці ахвяраў Беслана” ёсць у рэпертуары баянага аркестра Гомельскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў імя Н. Ф. Сакалоўскага. “Зсвяціліся” у інтэрнэце і іншыя творы нашага супляменніка, у тым ліку дзіцячыя песні ў выкананні дзіцячага хору “Званочкі” пад кіраўніцтвам Таццяны Матафонавай.

Варта нагадаць, што летась Дзмітрый Астаньковіч па просьбе беларусаў Астаны ўзначаліў новаствораны там Беларускі культурны цэнтр “Радзіма”.

Дзякуй, “Штурмавая”!

Памяць пра подзвіг партызанаў ушанавалі ў Мінскім раёне

У вёсцы Сёмкава, што пад Мінскам, урачыста адкрыта адноўленая мемарыяльная дошка ў памяць пра подзвіг партызанаў брыгады “Штурмавая”. Гэта яны ў лютым 44-га правялі беспрэцэдэнтную ў гісторыі партызанскай вайны аперацыю: вызвалілі 274 дзяцей з мясцовай школы-інтэрната. Іх акупанты выкарыстоўвалі як донараў. Вызваленых дзяцей раздалі па вёсках і сёлах.

Ладзілі мерапрыемства Міжнародны дабрачынны фонд “Сям’я—Яднанне—Айчына” і Саюз пісьменнікаў Беларусі. Адначасова на тэрыторыі палацава-паркавага комплексу (былой школы-інтэрната) прэзентавалася і кніга М. Чаргінца “Кроў”, прысвечаная падзеям ваеннага часу ў Сёмкаве.

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Героі і песні з Паволжа

У Самары памятаюць пра тое, што сёлета Беларусь святкуе 70-годдзе вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў

Ураджэнцы вобласці станавіліся Героямі Савецкага Саюза ў баях за Беларусь. Адзін з іх — Аляксей Казачкоў. Малодшы сяржант, камандзір гарматы аднаго з артпалкоў, што дзейнічаў у складзе 6-й гвардзейскай арміі на Першым Прыбалтыйскім фронце, вызначыўся ў баях 22-28 чэрвеня 1944 года, калі ішло наступленне на паўночны захад ад Віцебска. Разлік дзейнічаў ў баявых парадках пяхоты, знішчыў некалькі гармат і кулямэтаў, дзясяткі гітлераўцаў. Прыкрываючы фарсіраванне пяхотай Дзвіны ў Бешанковічах, гарматчыкі паспрыялі захопу і ўтрыманню плацдарма. Артылерыст, малодшы сяржант Міхаіл Акімаў таксама родам з самарскай зямлі, вызначыўся ў Беларусі. Недалёка ад станцыі Лясная, пад Баранавічамі, 8 ліпеня супраць пячотнага падраздзялення, у якім была толькі адна гармата, гітлераўцы кінулі 15 танкаў і роту аўтаматчыкаў. Разлік панёс страты, і Акімаў толькі з падносчыкам снарадаў падбіў 4 танкі. Пасля гібелі таварыша герой прадаўжаў бой адзін, утрымаў рубж, знішчыўшы 5 танкаў і каля 50 гітлераўцаў.

Памятаюць у Беларусі і сотні іншых самарцаў. Сярод іх лётчык-штурман Анатоль Бурдэнюк: ён быў у адным самалёце з Мікалаем Гастэлам, калі экіпаж тараніў фашысцкую калону. А марак Аляксандр Фірсаў праявіў сябе ў баях за Пінск і стаў Героем. Камандзір роты кулямётчыкаў лейтэнант Мікалай Дароўскі загінуў у няроўным баі на беразе Дзвіны ля вёскі Буй, самарцу пасяротна было прысвоена званне Героя.

Памятаюць герояў і на роднай ім зямлі, у Самарскай вобласці. На ўрачыстасцях з нагоды 62-й гадавіны ўтварэння Красналінскага раёна

Ірына Глуская на святочным канцэрце з самарскімі ветэранамі

гарадской акругі Самара ветэраны вайны былі акружаны асаблівай увагай. Раён асаблівы, працоўны: ў гады вайны там кавалася Перамога. На свята была запрошана і Самарская абласная суполка “Руска-Беларускае Братэрства 2000”, а беларускі вакальны ансамбль “Каданс” удзельнічаў у святочным канцэрце.

Як нагадала прэзідэнт суполкі Ірына Глуская, “Кадансу” пяць гадоў. Спачатку ў ім было 4 спявачкі — цяпер 10. Гурт неаднаразова станавіўся лаўрэатам конкурсаў і фестываляў. Летась стаў дыпламантам на XI Міжнародным фестывале “Вянок дружбы” ў Бабруйску, адзначана і сама суполка. “Цяпер мы сумесна з Пасольствам Беларусі ў Расіі, з кіраўніком аддзялення Пасольства

ў Уфе Васілём Новакам вядзем пошукі, удакладняем спісы ветэранаў вайны, якія ўдзельнічалі ў вызваленні Беларусі, а цяпер жывуць у Самарскай вобласці, — гаворыць Ірына Міхайлаўна. — Як вядома, удзячная Беларусь будзе ўшаноўваць такіх ветэранаў юбілейным медалём “70 год вызвалення Рэспублікі Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў”.

На ўрачыстасцях у Красналінскім раёне “Каданс” выконваў народныя песні, кампазіцыі сучасных беларускіх кампазітараў. Гледачы, сярод якіх былі і ветэраны вайны, якія ўдзельнічалі ў вызваленні Беларусі, дзякавалі самабытным артыстам гучнымі апладысмантамі. Беларускія песні — на асаблівым рахунку ў ансамблі. Словы, кажуць артысткі,

вучыць нескладана. “Да стварэння гурта мовай асабліва не займаліся, а цяпер кожная з салістак яе асвойвае, — заўважае Ірына Глуская. — Ды і карані беларускія нам дапамагаюць: можа, і таму мне да душы беларуская песенная творчасць”.

Ансамбль актыўна удзельнічае ў канцэртах, фестывалях, конкурсах. “Штогод у нас больш за 50 канцэртных мерапрыемстваў розных узроўняў”, — падлічыла мастацкі кіраўнік “Каданса” Алена Дзмітрыева. А Ірына Глуская дадае: гэты год будзе для суполкі асаблівым. Як вядома, у Расіі гэта Год культуры, у Беларусі — Год гасціннасці. І суполка ўжо рыхтуецца да візіту на гістарычную радзіму з культурнай праграмай.

Мікалай Бойка, г. Самара

ЮБІЛЕЙ

Першая народная

Да 110-годдзя спявачкі Ларысы Александроўскай у Оперным тэатры паставілі спектакль “Кармэн”

Магчыма, сёння гэтае імя ўжо і не ўсім вядомае, аднак можна казаць, што менавіта з Ларысы Пампееўны пачыналася гісторыя беларускай папулярнай музыкі. Наколькі вядомай была спявачка ў ў даваенны час, сведчыць не толькі шэраг яе знакавых роляў на сцэне. З яе голасу, першай народнай артысткі СССР з Беларусі, пайшла ў народ песня “Бывайце здаровы!”. Яе лічылі ці не галоўнай беларускай спявачкай. Талент цанілі і ў народзе, і ў кіраўніцтве рэспублікі. На яе хадзілі ў Оперу, і ў Маскве на ўрачыстасцях Александроўская выступала — ад імя беларускага народа. У вайну не была без справы: спявала ў складзе франтавых творчых брыгад у шпіталях.

А чаму менавіта операй “Кармэн” ушанавалі памяць пра Ларысу Александроўскую? Бо спявачка — важная “старонка” ў гісторыі тэатра. Менавіта яна выканала партыю Кармэн у спектаклі, якім 25 мая 1933 года адкрыўваўся Дзяржаўны тэатр оперы і балета Беларусі. Многія спектаклі ставіліся з улёкам яе адметных вакальных і акцёрскіх даных. Яна стварыла яркія вобразы шлохаўскай Аксіні ў оперы “Ціхі Дон”, пушкінскіх Таццяны і Лізы ў “Яўгеніі Анегіне” і “Пікавай даме”, Яраслаўну ў “Князі Ігары”, а таксама беларускіх герань з опер айчынных кампазітараў. Якія, дарэчы, ёй самой прысвячалі рамансы і песні.

Памяць пра знакамітую спявачку адметна ўшанавана ў Оперным тэатры: там ёсць Камерная зала імя Ларысы Пампееўны Александроўскай. У прэм’ерным спектаклі “Кармэн”, які прысвяцілі ёй сёлета, вядучыя партыі выконвалі Аксана Волкава (Кармэн), Эдуард Мартынюк (Хасэ), Анастасія Масквіна (Мікаэла), Уладзімір Пятроў (Эскамілья). Дырыжыраваў Андрэй Галанаў.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

“Уздым” крочыць наперад

Беларускае культурна-асветніцкае таварыства “Уздым” з Даўгаўпілса адзначыла 20-я ўгодкі

У святочны дзень мы збіраліся ў Малой зале гарадскога Палаца культуры. Мы — гэта тыя, хто 20 гадоў таму актыўна працаваў на карысць беларускай культуры ў Латгалі, хто стаяў ля вытокаў суполкі. Прыйшлі і тыя, хто прадаўжае справу, пашырае культуру і мову беларусаў у рэгіёне.

На свяце было нямала ганаровых гасцей, сярод якіх Генеральны консул Беларусі ў Даўгаўпілсе Віктар Гейсік, консул Таццяна Кручынкіна, дэпутат Сейма Латвіі Алена Лазарава, старшыня Саюза беларусаў Латвіі Валянціна Піскунова, кіраўнік справамі гарадской Думы Вольга Эсэ, сябры нямецкага таварыства „Erfolg“. Удзельнікі ўрачыстасці віталі кіраўніка Балта-славянскага таварыства Любоў Каралёву (у склад таварыства спачатку ўваходзілі беларусы), а таксама заснавальніцаў “Уздыму” Канстаціна Капусту, Міколу На-

вуменку, Міколу Паўловіча — першага кіраўніка таварыства, Зінаіду Сіліну, Станіслава Валодзьку — аднаго з кіраўнікоў, Таццяну Бучэль — таксама адну з кіраўніц, настаўніцу беларускай нядзельнай школы, Вольгу Паўловіч — арганізатара беларускай нядзельнай школы.

З вялікім душэўным уздымам гарталі мы на вечарыне старонкі гісторыі беларусаў Даўгаўпілса. Згадвалі, якія цяжкасці былі ў адраджэнні нашай культуры на латвійскай зямлі. Як вядома, у 20-я гады ў Латгалі шыршыся беларускі рух, працавалі беларускія школы і гімназіі, а таксама таварыствы “Беларуская хата”, “Араты”, “Бацькаўшчына”. І ў 1990-м пра тое трэба было яшчэ раз нагадаць усім, адстаяць сваё права “беларусамі звацца” і даказаць, што суполка мае права на жыццё.

У беларускай мове слова “уздым” азначае пад’ём, адраджэнне, рух уперад. Такую энергічную назву таварыству і прапанаваў Станіслаў Валодзька, сябра Саю-

за пісьменнікаў Беларусі. І ўсе 20 гадоў мы імкнуліся ёй адпавядаць. Прыходзілі ў суполку новыя людзі, прыносілі нешта новае ў яе жыццё, мянялася кіраўніцтва. Але вызначны курс вялікай павагі да роднай мовы, культуры, традыцый застаецца нязменным. Таварыства спрыяе актыўнаму яднанню беларусаў, умацаванню сяброўства паміж беларусамі і латышамі.

Пры Цэнтры беларускай культуры і таварыстве “Уздым” працуе гурт народнай беларускай песні “Купалінка”, ім кіруе Вячаслаў Пятроў. Сёлета, дарэчы, і ў “Купалінкі” 20-я ўгодкі. Наш танцавальны калектыў “Лянок”, якім кіруе Вера Кохан, вядомы і за межамі Латвіі. Трыя “Ластаўкі” і калектывам “Спадчына” кіруе Таццяна Піменава. “Ластаўкі”, дарэчы, прымалі ўдзел у канцэртах “Славянскага базару ў Віцебску”. Ёсць у Даўгаўпілсе і тэатральная студыя “Паўлінка”, ёй кіруе Галіна Сантоцкая. Новае жыццё пачынае беларуская нядзельная школа. Вельмі

Вакальнае трыя “Ластаўкі” — адзін з яскравых творчых гуртоў суполкі

спадзяёмся мы: нарастуць і дзеці, якім цікава будзе вывучаць беларускую культуру, мову продкаў.

Нашых гасцей, ды і сябе мы радавалі беларускімі песнямі ды танцамі. Гучалі як народныя песні, так і творы на вершы Станіслава Валодзькі ды музыку Аляксандра Рудзя: ён кіраўнік Палаца культуры, былы кіраўнік Цэнтра беларускай культуры. Артысты “Лянка” правялі майстар-клас па танцах для гледачоў. Госці разам з імі танцавалі пад частушкі ў выкананні “Купалінкі”.

Гучалі вершы Тэрэзы Паўловіч і Анастасіі Сазанковай, актыўных сяброў таварыства. І без падарункаў не абышлося: шматлікія госці і сябры прыйшлі не з пустымі рукамі. Шэраг актыўных членаў суполкі адзначаны ганаровымі граматамі.

Вялікая ўдзячнасць тым самаадданым энтузіястам, хто стаяў ля вытокаў таварыства “Уздым”. Дзякуй усім, хто і сёння актыўна ўдзельнічае ў жыцці нашай суполкі!

Людміла Сінякова, сустаршыня суполкі “Уздым”

ДАЛЁКАЕ-БЛІЗКАЕ

Баба Лена і яе сяброўкі

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Маці яе ў дзявоцтве — Чумакова, і яна сама па-вясковому: Лена Чумачыха. “Баба мая Фядара з дэдам Якавам, казалі, з Гомеля, — згадвае былое. — Мама там нарадзілася, у яе былі сёстры старэйшая Фрося, і Фядара, і Аксіння... І яны ўсе пераехалі сюды ў Ермакі. Ад беднасці беглі. Мама зусім малая была, як пераехалі, а яна з 1908 году. У Ермаках спачатку жылі. Расказвала, цяжка было: зямлянкі капалі — хату ж адразу не асіліш. Потым калгасы пайшлі — лягчэй стала, у Ялоўцы жылі. Мама на конях працавала. І арала на іх — усё рабіла. Гумно там было, дык у яго снапы з поля звозілі, сушылі, цапамі малацілі. Мама ж мая весялуха, п’явуння была: яе спяваць на вяселлях запрашалі. Вось якога бацьку мне знайшла, вось ён (паказвае партрэт на сцяне): лейтэнант танкавай часці Цімафей Сямёнавіч Тарасаў”. Асірацела ж яна разам з сястрой і братам рана: бацька з вайны не вярнуўся. Працавала сама Лена Чумачыха спачатку ў калгасе на розных работах, потым у горадзе — тэхнічай. Але шыкоўныя вышыўкі, да якіх мае цягу і спрыт з маленства, ды яшчэ спевы ў вікулаўскім гурце “Вячоркі” зрабілі яе вядомай. Вось і не вер у беларускую паказку, якая сцвярджае: хто за роднае трымаецца — той у свеце не губляецца.

Не меншая беларуская адмет-

насць у Вікулава, чым баба Лена, і гурт “Вячоркі”. Ён утварыўся ў 1986-м пры мясцовым Доме культуры. “Валя Міхienка ў культуры тады працавала, і ў яе ж беларускія карані, з Ермакоў яна, — успамінае баба Лена. — Неяк гаворыць: “Лена, вы з мамай так хораша спяваеце — давайце мы хор створым. Ну давай! Я й пайшла збіраць сябровак сваіх... Вось так і стварылі “Вячоркі”. Я маму прывяла, а яна ж, весялуха, срамную песню стала спяваць, дык ёй кажуць: не-е, баба Маня, не трэба такую...”

Гэтымі днямі баба Лена прымае віншаванні: 3 сакавіка ёй 80 гадоў. П’явуння, вышывальшчыца, якую ўшаноўвалі за яе працы і на абласных конкурсах. Яшчэ адзін важны набытак жыцця — дачка Святлана, якая вывучылася на бухгалтарку ды ёй і працавала да пенсіі. Жыве ў Нефцеюганску, дзве дачкі: Альбіна (замужам у Маскве) і Наташа. У бабы Лены трое праўнукаў, і яна сцвярджае, што ўсе ў родзе з маленства ведаюць пра свае беларускія родавыя карані. Хоць з часу, як перабраліся Чумаковы на Цюменьшчыну, аніякіх сувязяў з беларускімі родзічамі ў іх не было.

Расказала яшчэ баба Лена, што артысты “Вячорак” доўгі час выступалі ў “кохтах” ды спадніцах, якія самі шылі-вышывалі. “І я сама сабе таксама касцюм вышывала, — дадае Валянціна Хакімава, якая пры-

Шматлікія вышыванкі ўпрыгожваюць жыццё гаспадыні

вяла нас да майстрыхі. — А ў тваёй, Лена, кофце я разы два ці тры ў Цюмень ездзіла, на агляды-конкурсы”.

Валянціна Хакімава — наша калега, супляменніца, дзевяць гадоў узначальвала “раёнку” ў Вікулава, яна і цяпер у “Вячорках”. У гурце, удакладніла, пераважна тыя, хто мае беларускія родавыя карані, у рэпертуары ў асноўным самаходаўскія песні. “Сама Валянціна Дзмітрыеўна Міхienка, дзякуючы якой гурт набыў шырокую вядомасць, з Ермакоў родам, а маці яе, Таццяна Грэтчанка — беларуска, — згадвае Валянціна Фёдаруна. — Сама я з дзяцінства

п’яю, і хоць “з беларускага кораня” па бабулінай лініі, аднак хадзіла ў іншы калектыў. Міхienка 25 гадоў кіравала “Вячоркамі”, доўга ўгаворвала “да сваіх” перайсці. А мне складана было: я такія песні, старыя ермакоўскія, не спявала. Хоць сэнс разумею. Памятаю з дзяцінства, як бабуля мая, Крысцінія Іванаўна Клачкова па мужу, гаварыла па-беларуску, Магілёўшчыну згадала. Яна і малілася нараспеў, так прыгожа! Памятаю вымаўленне, словы незнаёмых. Я ў другім класе вучылася, калі мы з Ермакоў пераехалі — і зносінаў з бабуляй не стала. Аднак да “Вячорак”,

да берага блізкай мне самаходаўскай культуры я ўсё ж прыстала. І баба Лена ў “Вячорках” свая, хоць выступаць ёй цяжкавата. Пачыналі ў гурце 8 жанчын ды гарманіст Данільчанка: Маша Бабушкіна, Надзя Мельнікава, Ніна Мелякова, Валянціна Міхienка, Людміла Пляшкова... ”

Узоры, песні, вымаўленне адметнае... Нарадзіўшыся ў Сібіры, баба Лена ніякімі душы звязана з далёкім краем беларускіх продкаў. Яна не саромеецца быць такой, як ёсць. Расказвае пра жыццё без шкадаванняў. “Што было — тое было, нічога ўжо не зменіш, — прыводзіць словы старэйшай сяброўкі Валянціна Хакімава ў вялікай юбілейнай публікацыі, што выйшла днямі ў раённай газеце “Красная звезда”. — Для мяне самае галоўнае — не злавацца на ўвесь свет, любіць людзей, і тады на душы заўсёды будзе спакойна і лёгка”.

Баба Лена праспявала нам вясельную песню з рэпертуару маці, ды малітву-замову “на дождж” у зацяжную спякоту. Эх, навучыцца б замаўляць “дождж” на тую душу, што ўдалечыні ад Бацькаўшчыны згубілі з ёй духоўную павязь. Зрэшты, замовы ж такія ёсць! Слухаюць у Цюмені нашы суайчыннікі-сусродзічы беларускія народныя ці самаходаўскія песні, у тым ліку і ў выкананні бабы Лены — і адчуваюць сябе роднымі па духу людзьмі.

АБРЫСЫ БУДУЧЫНІ

Выбіраем роднае

Будучыя журналісты любяць і паважаюць беларускую мову

Дзень роднай мовы ў нашым Інстытуце журналістыкі БДУ ладзілі ўжо чацвёрты раз. “Гэта праект, якім я ганаруся, — расказвае адна з заснавальніц свята Святлана Ісаёнак. — Штогод усё больш тых, хто імкнецца размаўляць па-беларуску. Мне здаецца, што вельмі сучасна і патрыятычна любіць роднае, блізкае, дарогае.”

Сёлета гучалі такія слоганы: “Мова — тое, што вабіць” і “Мова — тое, што побач”. А сімвалам свята стала... падушка. Прыгожая і цёплая, мяккая і прыемная для вуха — гэта ж і ёсць беларуская мова.

Раніца пачалася... з абдымкаў. Пры ўваходзе ўсіх абдымалі арганізатары: перадавалі такім чынам родную мову. Далей былі гульні, майстар-класы, лекцыі. Вялікае кола цікаўных сабраў круглы стол “Як стаць беларускамоўным?”, дзе рэй вяла Ганна Шыбут, студэнтка 3 курса. Яна заўсёды размаўляе па-беларуску і нават мужа да таго прывучыла. “Павінна быць жаданне з глыбіні душы, — дзеліцца досведам дзяўчына. — Трэба заха-

Будучыя журналісты — народ таленавіты

цець размаўляць на роднай мове, паставіць мэту — і наперад, перамагаючы цяжкасці”. І хай сабе глабалізацыя наступае: можна ж паспрабаваць і ў такіх варунках заставацца самім сабой. Тым больш тое важна ў журналістыцы, бо ў нашай краіне беларуская мова заўсёды будзе патрэбнай і запатрабаванай.

Была вечарына ў беларускім стылі. Гучалі песні ў выкананні студэнтаў і беларускамоўнага поп-

панк гурта AMAROKA. Сябры студэнцкага этнагаварыства вучылі ўсіх танчыць польку, заводзілі моладзь і народныя гульні.

Якую мову выбіраць для зносінаў? Тое ў многім залежыць ад асяроддзя, у якім мы жывём. Думаю, Дзень роднай мовы кожнаму дае магчымасць адчуць асалоду ад родных слоў.

Юлія Букель, студэнтка Інстытута журналістыкі БДУ

ГЛЫБІНКА

Адценні свята

Правесці Тыдзень беларускай мовы і літаратуры можна цікава і займальна

Каб абудзіць цікавасць, прывіць любоў да ўсяго роднага, у нашай Верасніцкай сярэдняй школе Жыткавіцкага раёна, што на Гомельшчыне, ладзіцца Тыдзень беларускай мовы і літаратуры. Сёлета мы знаёмлілі вучняў з творчасцю Ісака Сербана. Ён этнограф, фатограф, даследаваў жыццё і побыт вясцоўцаў сто гадоў таму. Школьнікі гарталі фотаальбом, выдадзены нядаўна, параўноўвалі вясковых жыхароў мінулага і сучаснікаў. Вельмі цікава, асабліва калі дзеці бачылі знаёмых краявіды нашых мясцін, Тураўшчыны.

Аўторак прайшоў пад дэвізам “Навечна ў памяці народнай. Творы Аркадзя Куляшова”. Школьнікі імкнуліся як найлепш, па-мастацку прачытаць на памяць творы класіка. Да 100-годдзя з дня яго нараджэння прэзентацыю “Жыццё і творчасць майстра слова”. Сямікласнік Уладзіслаў Вашкоў так чытаў верш “Воблака”, што было ўражанне, нібы сам сядзіш на беразе ракі з вудаю... Глыбока адчулі трагізм вобраза маці вучаніцы 11 класа — таму і прачыталі вельмі хораша верш “Маці”.

У сераду быў у нас “Рыцарскі турнір”, удзельнічалі хлопцы-

старшакласнікі. Лепшым сярод нашых рыцараў прызнаны Яўген Бердычавец. Вызначаліся ж яны ў катэгорыях “Адважнае сэрца”, “Інтэлектуал”, “Дамскі ўгоднік”, “Майстар вершаванага радка”. Хлопчыкі паказалі, як умеюць валодаць “гуманітарнай зброяй”: дэманстравалі веданне мовы, літаратуры, гісторыі, традыцый свайго краю.

У чацвер амаль 50 школьнікаў паўдзельнічалі ў міжнародным конкурсе “Буслік-2014”. А на наступны дзень была імпрэза ў школьным тэатры: інсцэніроўка баек. Лепшыя артысты, з 11-х класаў, ехалі на кірмаш на кані... Цудоўная пастаноўка, выдатнае выкананне роляў! Тым днём школа поўнілася і беларускімі песнямі: гучалі народныя, сучасныя аўтарскія. Для вучні 5-8 класаў ладзілася гульня “Скарбонка роднай мовы”.

Было цікава ў гэты тыдзень, ніхто не казаў: навошта мне мова? І свае таленты кожны можа паказаць: танцуй, спявай, смяшы і забаўляй, чытай вершы... У гульнях, творчых саборніцтвах школьнікі вучацца цаніць духоўныя багацці родных людзей, спазнаюць жыццё Беларусі, яе жыхароў.

Ганна Торчык, настаўніца беларускай мовы і літаратуры